КУРЕПІН ВЯЧЕСЛАВ, к.е.н, доцент,
доцент кафедри методики професійного навчання
Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

БЕЗПЕКА ВИРОБНИЦТВА ТА ІНВЕСТИЦІЇ: АДАПТАЦІЯ АГРОПІДПРИЄМСТВ ДО ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ

Обстріли, порушення логістичних ланцюгів, пошкодження обладнання та інфраструктури підприємства, обмежений доступ до ресурсів роблять уразливими до різноманітних загроз агропідприємства. Під час воєнного стану за наявних причин суттєво знижується життєдіяльність підприємств. Ризики перебоїв у постачанні матеріальних ресурсів (сировини, обладнання тощо) знижують продуктивність та обумовлюють матеріальні втрати. У таких умовах інвестування у безпекові заходи набуває стратегічного значення. Безпекові заходи забезпечать стабільність технологічних процесів, мінімізують матеріальні втрати та захистять роботу критичної інфраструктури аграрного сектору.

В умовах воєнного стану системне фінансування заходів безпеки зберігає робочі місця, підвищує довіру партнерів, а також забезпечує продовольчу безпеку на регіональному та національному рівнях. Інвестиції в модернізацію обладнання (автоматизація та цифровізація виробництва), охоронні системи, резервні джерела енергії та технології моніторингу виробничого середовища та довкілля дозволяють агропідприємствам оперативно реагувати на воєнні загрози. Адаптація до нестабільних умов, воєнних ризиків стає ключовим фактором стійкості та ефективності [1, с. 49].

Сучасні воєнні виклики створюють для агропідприємств низку серйозних загроз, що суттєво впливають на їхню діяльність. Розглянемо їх: загрози що призводять до безпосередніх втрат матеріальних ресурсів та створюють небезпеку для життя працівників – їх відносять до фізичних загроз (обстріли та руйнування інфраструктури); загрози що призводять до порушення логістики - переривання постачання сировини, їх відносять до економічних ризиків, підвищують вартість транспортних та енергетичних ресурсів [2, с. 49], провокують зростання загальних витрат на утримання виробництва, що знижує рентабельність підприємства.

Зниження обсягів виробництва, погіршення якості продукції та необхідність проведення додаткових відновлювальних робіт відносять до технологічних загроз, які порушують стандарти технологічних процесів, включаючи пошкодження обладнання. Комплексне вплив цих загроз вимагає впровадження ефективних заходів безпеки та стратегічного планування для забезпечення стійкості агропідприємств у кризових умовах.

Фінансування безпекових заходів в умовах воєнного стану набувають стратегічного значення. Інвестиції в безпеку слід розглядати як стабільність функціонування агропідприємств [3, с. 49]. Вони забезпечують безперервність технологічних процесів, дозволяє своєчасно реагувати на потенційні загрози,

зменшують ризики пошкодження виробничих об'єктів. Особливо важливим напрямом інвестування є модернізація виробничого обладнання за рахунок цифрових технологій. Впровадження сучасних систем охорони та відеоспостереження забезпечує надійний захист інфраструктури агропідприємства від небезпек зовнішнього характеру. Створення резервних джерел енергії та формування запасів матеріальних ресурсів суттєво підтримують виробничу діяльність у кризових умовах.

Частково компенсувати можливі збитки та забезпечити фінансову стійкість підприємства допомагає страхування майна та виробничих ризиків. Цілеспрямовані інвестиції в безпекову інфраструктуру підвищують рівень захищеності агропідприємств та створюють передумови для їх ефективної адаптації до воєнних викликів та загроз.

Впровадження інноваційних технологій та адаптаційних управлінських рішень надійно забезпечують стабільність аграрного виробництва. Сучасні системи контролю, моніторингу та автоматизації виробничих процесів здатні підвищити ефективність управління підприємством, якісно та своєчасно реагувати на можливі небезпеки воєнного характеру.

Вплив людського фактору на характер виробничого процесу завжди був високим, в умовах воєнних викликів відсоток впливу суттєво зростає за рахунок психоемоційного стану робітників підприємства. Підвищити безпеку виробничої діяльності можна застосувавши інтелектуальні системи управління людськими ресурсами. Використання цифрових технологій, дистанційного керування та спостереження за виробничим процесом [4, с. 49], систем відеонагляду та автоматизованого управління забезпечує відсутність працівників на робочих місцях під час обстрілів, атак шахедів та балістичних загроз. Резервні канали енергопостачання та сучасні інформаційні платформи забезпечують безперервність технологічних процесів навіть у нестабільних умовах воєнного стану.

Інвестиції у інноваційні рішення сприяють підвищенню стійкості агропідприємств, створюють передумови для їх ефективної адаптації до нових умов функціонування [5, с. 49]. Ефективне управління ризиками та планування безпеки є умовами стабільності діяльності агропідприємств в умовах воєнного стану. Аналіз можливих наслідків для виробничих процесів та визначення пріоритетних напрямів захисту повинен мати системний підхід, який більш дотичне оцінює ризики та передбачає своєчасно виявити потенційні загрози.

Важливою складовою адапціонного процесу агропідприємств до умов воєнного стану є інвестування у розробку та своєчасне коригування планів дій у надзвичайних ситуаціях. Вони регламентують порядок реагування працівників у разі виникнення небезпечних подій, спрямованих на збереження життя людей та мінімізацію матеріальних втрат. Важливим є організація навчань та тренувань персоналу з цивільного захисту. Це формує практичні навички безпечної поведінки та підвищує готовність працівників до оперативного реагування на можливі загрози.

Необхідною умовою підвищення стійкості агропідприємств до зовнішніх загроз є практичні підходи до забезпечення безпечного та стабільного функціонування виробництва. Забезпечення безперервності виробничої діяльності навіть у складних умовах воєнного стану відбувається за рахунок комплексних заходів, спрямованих на підвищення рівня захисту виробничих об'єктів, Удосконалення системи охорони праці та організація ефективного контролю за технологічними процесами можлива при оптимізації витрат та перенаправлення звільнених інвестицій у стратегічне планування діяльності підприємства, розробку альтернативних сценаріїв функціонування та впровадження сучасних управлінських рішень.

Отже, ефективна адаптація до воєнних викликів потребує комплексного поєднання інвестицій у безпекову інфраструктуру. Впровадження інноваційних технологій, системного управління ризиками та стратегічного планування діяльності аграрних підприємств набуває стратегічного значення. Стабільність аграрного виробництва та продовольча безпека держави залежить від стійкості та забезпечення безпеки агропідприємствах.

1. Lymar O. (2024). Assessment of the State of Personnel Safety of Agricultural Enterprises with the Help of Relevant Performance Indicators. Modern Economics, 43(2024), 41-50. DOI:https://doi.org/10.31521/modecon.V43(2024)-06.

2. Мелашенко Ю. С., Курепін В. М. Використання енергетичних ресурсів: вплив на навколишнє середовище. Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри. Міжнародний форум = Food security of Ukraine in the conditions of the war and post-war recovery: global and national dimensions. International forum : доповіді учасників міжнародної науково-практичної конференції (м. Миколаїв, 30-31 травня 2024 р.) / Міністерство освіти і науки України ; Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2024. С. 102-104. DOI:https://doi.org/10.31521/978-617-7149-78-0-32.

3. Іваненко В. С. Інструментарій стратегічного управління персоналом у сільському господарстві. Глокалізаційні аспекти інноваційного розвитку економіки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених (м. Одеса, 16 жовтня 2025 р.). Одеса : ОНЕУ, 2025. С 332-334. https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/22739.

4. Іваненко В. С. Застосування цифрових технологій у сільському господарстві для досягнення цілей сталого розвитку. Modern Economics. 2024. № 47(2024). С. 62-69. DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V47(2024)-09.

5. Іваненко В. С. Макроекономічні аспекти економічної безпеки підприємств аграрного профілю. Управління механізмами гарантування фінансово-економічної безпеки соціально-економічних систем різних рівнів функціонування : матеріали IV всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Миколаїв; 26–28 листопада 2025 р.). Миколаїв : МНАУ, 2025. С. 27-28. https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/23929.